

ÖĞRETMEN ADAYLARININ EĞİTİM İNANÇLARI VE DEĞERLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA*

*A STUDY ON THE VALUES AND EDUCATIONAL BELIEFS
OF STUDENT TEACHERS*

Dr. Osman Ferda BEYTEKİN

Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Arş. Gör. Ayşegül KADI

Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Özet

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının eğitim inançları ve değerlerini incelemektir. Araştırmanın evrenini, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan 1932 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemi ise uygun örneklemeye yöntemiyle seçilen 240 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, Eğitim İnançları Ölçeği ve Portre Değerler Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma, öğretmen adaylarının değerleri ile eğitim inançlarının arasındaki ilişkiyi incelemesinden dolayı korelasyonel ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve değerlerinin demografik değişkenlere göre farklılaşmasını incelemesinden dolayı tarama modelindedir. Araştırmada, öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Bağımsız Örneklemeler T Testi, sınıf ve öğrenim görülen bölümde göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis Testi ve öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançlarının arasındaki ilişkiyi incelemek için ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; cinsiyet değişkeninde öğretmen adaylarının eğitim inançları ve değer boyutlarında anlamlı farklılık gösterdiği, sınıf düzeyi değişkenine göre ise öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançları boyutlarında İlerlemecilik, Varoluşçuluk, Daimicilik ve Esasicilikte anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bölüm değişkeninde ise öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançları boyutları arasından İlerlemecilik, Varoluşçuluk ve Esasicilikte anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Ayrıca, araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının eğitim inançları ile değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır

Anahtar Kelimeler: Değerler, Öğretmen Adayları, Eğitim İnançları

Abstract

The purpose of this study is to determine the values and educational beliefs of student teachers who study in the faculty of education. The study was conducted with 240 student teachers in Faculty of Education, Ege University, 2014-2015 educational year. Educational Belief Scale and Portrait Values Questionnaire were used to collect the data

* Bu çalışma "International Conference for Academic Disciplines (Vienna)" da bildiri olarak sunulmuştur.

of the research. The study design was determined as correlational to examine the relationship between values and educational beliefs of student teachers. Independent Samples t-test was used to examine the difference between values and educational beliefs of student teachers according to their gender, Kruskal Wallis Test was used to examine the difference between values and educational beliefs of student teachers according to their class and field of the study. Pearson Product Moment Correlation Analysis was used to examine the relationship between educational beliefs and values of student teachers. Due to the results of the study, the values and educational beliefs of student teachers differ according to their gender. Progressivism, Existentialism, Perennialism and Essentialism points of student teachers differ according to their classroom level. Progressivism, Existentialism and Essentialism points of student teachers differ according to their field of the study. A positive and moderate relationship was found between Progressivism, Perennialism, Reconstructivism and value points of student teachers whereas there is a positive and low relationship between Existentialism and value points. Besides that research results show that there is no significant relationship between Essentialism and value points of student teachers.

Key Words: Student Teachers, Values, Educational Beliefs

GİRİŞ

Değerler, bireylerin davranışlarını yönlendiren standartlar (Rokeach, 1973); bireylerin düşüncce ve davranışlarını etkileyen (Brand, 1999) ve hayatlarındaki kararlarını düşünceler ve inançlar (Feather, 1975); kültüre ve topluma anlam ve önem kazandıran ölçütler (Fichter, 1990) olarak tanımlanır. Bireylerin yaşam biçimlerinin oluşmasında önemli rolü olan değerler, kalıtsal özellikler olmayıp öğrenme sonucu oluşurlar. Çocuklar, değerleri ilk önce ailelerinden, ardından medyadan, akrانlarından, eğitim kurumlarından, yerel topluluklardan öğrenirler (Halstead & Taylor, 2000; Fyffe, Hay & Palmer, 2004; Sabatier & Willems, 2005; Çelik & Güven, 2011).

İlk defa Rokeach (1973) değerleri sosyal boyutta incelemiş, tutum ve davranışlarla ilişkilendirmiştir (Yılmaz, 2008). Değerlerle ilgili olarak dikkat çekici çalışmalar yapan Schwartz (1992) ise değerleri; bireysel ve kültürel olmak üzere, iki düzeyde ele almıştır. Bireysel düzeydeki değerler, kişilerin yaşamlarını yönlendirirken kültürel değerler toplumun genelinde paylaşılır ve toplumsal normlara dayanır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; Yazıcı, 2006). Schwartz (1992), bireylerden, 57 değerden oluşan bir listeden değer tercihlerini önem sırasına göre sıralamalarını istemiştir. Schwartz, verilerini 63 ülkeden yaklaşık 60 bin kişiden toplayarak değer kategorileri oluşturmuştur. Schwartz, bu çalışması sonucunda bireysel değerleri 10 değer tipine ayırmıştır. Bunlar, güç, başarı, hazırlık, uyarılma, özdenetim, evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum ve güvenlidir (Schwartz & Boehnke, 2004).

Felsefe insanın merak etme, öğrenme, düşünme, sorgulama ve anlama çabalarının ürünü olarak tanımlanır (Aydın, 2000). Felsefe, inanç ve değerlerimizin yanı kendi benliğimizin farkına varmamızı sağlar ve gerçeğin temellendirilmesine dayalı bir bağ kurma sürecidir (Demirel, 2003). Eğitim felsefesi ise eğitime yön veren, amaçları şekillendiren ve eğitim uygulamalarına yol gösteren bir disiplin veya sistemli fikir ve kavramlar bütünü olarak görülmektedir (Fidan ve Erden, 1998). Eğitim felsefesi, eğitimi engelleyen sorunları ve bunların çözüm yollarını, eğitime yön veren kavram, düşüncce ve ilkeleri açıklamaya çalışır (Ergün, 1996). Eğitimle uğraşan bireylerin, toplumda hangi felsefeyin hâkim olduğunu bilmesi yararlı olacaktır. Ama ülkemizde hangi eğitim felsefesinin benimsendiğine dair bir bulgu yoktur (Doğanay ve Sarı, 2003).

Alan yazında, eğitim inançlarının eğitim felsefesine dayandığı ileri sürülmektedir (Livingston, McClain ve DeSpain, 1995; Pajares, 1992; Rideout, 2006; Silvernail, 1992). Eğitim

felsefesinin eğitsel inançları düzenlemek ve birleştirmek gibi işlevi vardır (Brauner ve Burns, 1982). Bu araştırmada eğitim inançları olarak Daimici, Esasıcı, İlerlemeci, Yeniden Kurmacı ve Varoluşcu Eğitim felsefeleri ele alınmıştır: Daimicilik, idealizm ve realizm temellidir. Eğitimde mutlak değişmez, evrensel ilkeleri ve geleneği önemser. Bu inanca göre insan doğası da dâhil, ahlaki ilkeler ve değerler her yerde ve her zaman aynıdır. Daimicilere göre, insan aklı ve iradesi, evrensel ve değişmez gerçege uyum sağlamak, aklın kurallarını doğru kullanmak, tümdeğelimi benimsemek, disiplinli çalışmak, yaşamı kopya etmemek, yaşama hazırlamak için geliştirilir (Erden, 2007; Ergün, 2009; Sönmez, 2002; Yayla, 2009). Esasicilik, realizm ve idealizme dayanır. İnsanın doğuştan hiçbir bilgisi yoktur. Bilgi sonradan kazanılır ve bilgiye ancak tümevarım ile ulaşılır. Öğretmen belli bir konuda uzmandır ve otoritedir (Erden, 2007). Esasicilere göre eğitimin amacı toplumun sahip olduğu bilgi birikimi ile kültürel mirası genç kuşaklara aktararak bilgili ve yetenekli insanlar yetiştirmektir (Ergün, 2009; Sönmez, 2002; Yayla, 2009). İlerlemecilik, değişmez ve evrensel mutlak doğruları reddetmekte ve değişimi eğitimin merkezine almaktadır. Bu akım geleneksel öğretmen merkezli, edilgen insan yetiştiren pasif eğitim öğretim anlayışına karşı çıkmaktadır. Bu akıma göre bilgi, bilimsel yöntemle, deneme-yanılma ile elde edilir. Eğitim yaşamın kendisi olarak görülür (Ergün, 2009; Sönmez, 2002; Yayla, 2009). Yeniden kurmacılık, ilerlemeciliğin devamıdır ve bu akım da faydacılığa dayanır. Eğitimin öncelikli amacı, krizleri aşmak için toplumu yeniden inşa etmektir. Eğitim yalnızca yaşam değil, aynı zamanda gelecek olarak görülür (Sönmez, 2002; Yayla, 2009). Yeniden kurmacılar, ilerlemecilerin öğrenen merkezli öğretim anlayışını bularak, önemli olanın toplum merkezli ve tüm toplumsal sınıfların ihtiyaçlarını dikkate alan bir eğitim olması gerektiğini söyleyler (Erden, 2007). Varoluşcu eğitim, varoluşcu felsefeyi eğitime yansımıştır. Önemli olan insanın özgürlüğüdür (Cevizci, 2010). Bu durumda varoluşcu eğitimin amacı, kişileri özgürleştirme, özgürlüklerinin farkına vardırma ve tercihte bulunmanın değerli bir eylem olduğuna ilişkin bilinç kazandırmaktır (Kale, 2009). Öğrencilerin ne hissettiği, ne yaptığı ve ne düşündüğü son derece önemli olup sınıfta nesne olmaktan öte bizzat öznedir (Sungur, 2002). Daha önceki akımlarda öğrenciler genellikle topluma, grup yaşıntısına ve çevresine uyum sağlamak zorundadır. Bu durum insanın bir birey olmasını ve kendini gerçekleştirmesini engeller (Tozlu, 1997).

Değerler ve eğitim inançları ile ilgili araştırmalardan birisi olan Akkaya (2013)'nın çalışmasının amacı öğretmen adaylarının değer tercihlerini belirlemek ve öğretmen adaylarının değer tercihlerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamaktır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrenciler 1. sırada "vicdan huzuru" değerini tercih etmişlerdir. Gerçeklerin bilinmesi ve konforlu bir hayat değerleri ise son tercihlerde yer almıştır. Öğretmen adaylarının bölümlerine göre değer tercihleri "her şeyin ölçülu ve ahenkli olması, öbür dünyayı kazanmak, yalansız bir dünya, konforlu hayat, vicdan huzuru, eşitliğin sağlanması, insanlara yardım" değerlerinde anlamlı bir farklılık göstermiştir. Yılmaz (2011)'nın çalışmasının amacı öğretmen adaylarının demokratik değerleri ile öğrenci kontrol ideolojilerine ilişkin görüşlerini ve bu iki görüş arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının gözetimci kontrol ideolojisine ilişkin görüşü çok yüksek değildir. Ancak öğretmen adayları, demokratik değerlerde yüksek bir ortalamaya sahiptir. Katılımcıların görüşleri öğrenim gördükleri programa göre değişimmemektedir. Katılımcıların demokratik değerler toplam puan, eğitim hakkı alt boyutu ve dayanışma alt boyutundaki görüşleri ile öğrenci kontrol ideolojileri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Ancak özgürlük alt boyutu ile öğrenci kontrol ideolojileri arasında ters yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır. Yazar (2012)'nın çalışmasının amacı, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi'nde öğrenime devam eden öğretmen adaylarının değerler hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmada elde

edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının yaşamlarına yön veren başlıca değerlerin manevi değerler olduğu, bunu ekonomik ve dini değerlerin takip ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının, değerlerin kazanılmasında ailenin önemli bir rolü oynadığını ve değerlerin kazandırılması konusunda ailelerin eğitilmeleri gerektiği görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Akın ve Özdemir (2009)'in araştırmasının amacı Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının demokratik değerlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, kadın öğretmen adaylarının ve herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olan adayların daha yüksek demokratik değerlere sahip oldukları görülmüştür. Bunun yanında öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin okumakta oldukları bölümlere ve aylık ortalamaya harcama miktarlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Ilgaz, Bülbül ve Çuhadar (2013) öğretmen adaylarının eğitim inançları ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan kanonik analizin sonucunda öğretmen adayların bireysel çabalarına ilişkin algıları ile çağdaş eğitim anlayışını savunan eğitim inançları (ilerlemecilik, yeniden kurmacılık ve varoluşculuk) ilişkilidir. Bununla birlikte "daimicilik" ve "esasicilik" görüşleri ile "dışsal faktörler" arasında öz-yeterlik açısından ters yönlü bir ilişki vardır. Duman ve Ulubey (2008)'in yaptıkları araştırmanın amacı, öğretmen adayları tarafından benimsenen eğitim felsefelerinin, onların öğretim teknolojilerini ve interneti kullanma düzeylerine etkisi ile ilgili görüşlerini incelemektir. Araştırma sonucunda, Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki öğretmen adaylarının % 71,1 gibi önemli bir kısmının deneyselcilik, daha sonra sırasıyla, realizm, daimicilik, varoluşculuk ve idealizm felsefelerini benimsedikleri görülmüştür. Ayrıca, öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefeleri ile teknoloji kullanımı arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Tekin ve Üstün (2008) Amasya Eğitim Fakültesi'ndeki öğretmen adaylarının felsefesi tercihlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Bulgular, deneyici felsefenin görüşlerinin en çok tercih edildiğini; varoluşculuk felsefesinin görüşlerinin en az tercih edildiğini göstermiştir. Fakat ortalama değerler birbiriyle karşılaştırıldığında, ortalama değerlerin birbirinden çok farklı olmadığı görülmüştür. Bu bulgu, bireylerin farklı felsefelerin belli görüşlerini aynı anda tercih edebilecekleri yönündeki görüşü desteklemiştir. Oğuz (2012)'un araştırmasının amacı, öğretmen adaylarının değerlerle ve değerler eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma verileri hem niceł hem de nitel araştırma yöntemleriyle toplanmıştır. Verilerin analizi sonucunda öğretmen adaylarının en çok evrenselcilik, yardımseverlik ve güvenlik değer tiplerine katıldıkları görülmektedir. Değer eğitime ilişkin görüşleri ise daha çok program, model olma, yaşıtlardan yararlanma ve öğrencilere düşüncelerini ortaya koyabilecekleri ortamların sağlanması gibi başlıklar altında toplanabilmektedir. Çetin, İlhan ve Arslan (2012) öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının daimici ve esasici eğitim felsefelerini yansitan geleneksel eğitim felsefelerini, ilerlemeci ve yeniden kurmacı eğitim felsefelerini yansitan çağdaş eğitim felsefelerine göre daha çok benimsediklerini göstermiştir. Araştırmada, cinsiyetin öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefeleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı saptanmıştır. Sınıf ve anabilim dalı değişkenlerinin ise öğretmen adaylarının geleneksel ve çağdaş eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Dündar (2013)'in araştırmasının amacı öğretmen adaylarının sahip olduğu değerler ile demokratik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının sahip olduğu değerler ile demokratik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının sahip olduğu değerler incelediğinde en fazla önem yükledikleri

değerlerin iyilikseverlik boyutunda olduğu, en az önem yükledikleri değer boyutunun ise güç değer boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının hazzılık, uyarılım, özyönelim, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik ve evrenselselcilik değerleri ile demokratik tutumları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının başarı ve güç değerleri ile demokratik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Şahin, Tunca ve Ulubey (2014) araştırmalarında öğretmen adaylarının genel olarak Eğitim İnançları Ölçeği' nin alt ölçeklerinden aldıkları puanların öğrenim görülen programa göre anlamlı olarak farklılaşlığı belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının Eğitim İnançları Ölçeği' nin Daimicilik ve Yeniden Kurmacılık alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık yokken; Esasicilik alt ölçeginde erkekler lehine, İlerlemecilik ve Varoluşçuluk alt ölçeklerinde ise kadınlar lehine alınan puanlar arasında anlamlı farklılıklar vardır. Genel olarak öğretmen adaylarının Eğitim İnançları Ölçeği' nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlar sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır. Farkın kaynağı incelendiğinde, genel olarak Daimicilik alt ölçeginde (fark çıkmasa da Esasicilik alt ölçeginde de), alt sınıfların ortalamalarının üst sınıflardan yüksek olduğu; İlerlemecilik, Yeniden Kurmacılık ve Varoluşçuluk alt ölçeklerinde ise üst sınıfların ortalamalarının alt sınıflardan yüksek olduğu görülmüştür.

Ediger (2000)' e göre öğretmenler bir eğitim felsefesi çerçevesinde eğitilmeseler de aldıları eğitim, eğitimle ilgili bazı temel görüş ve inançlarını geliştirmektedirler. Bu görüş ve inanışların oluşmasında, öğretmenin aldığı eğitim, onun yaşama baktırı, içinde yaşadığı ev ve okul ortamı gibi değişkenlerin etkisi vardır. Öğretmenlerin eğitim hakkındaki görüş ve inanısları, sundukları eğitimi etkilemektedir. Öğretmen, derslerin amaçlarını belirlerken, öğrenme öğretme ortamını düzenlerken ve değerlendirme yöntemini seçerken eğitim felsefesi akımlarından faydalananabilir (Doğanay ve Sarı, 2003). Bu durumda öğretmen yetiştirmeye programının öğretmen adaylarının eğitim inançlarını ve değerlerini etkileyebileceğini ve bu inanç ve değerlerin de verecekleri eğitimi etkileyebileceğini söyleyebiliriz. Bu araştırmada öğretmen adaylarının değerlerinin ve eğitim inançları arasında ilişki olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca alan yazın incelendiğinde bu iki değişkeni birlikte alan bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle, öğretmen adaylarının değerleri ve eğitim inançlarının incelenmesinin alan yazındaki bu boşluğu doldurması ve araştırmacı ve uygulayıcılara önemli yararlar sağlama beklenmektedir. Bu gereksinim doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile değerleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile değerleri sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile değerleri öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmen adaylarının değerleri ile eğitim inançları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştımanın Modeli

Araştırma, öğretmen adaylarının değerleri ile eğitim inançlarının arasındaki ilişkiyi incelemesinden dolayı korelasyoneldir. Korelasyonel araştırma deseni ya kestirim araştırmalarında ya da ilişki araştırmalarında uygulanır. Korelasyonel araştırmalar, korelasyonel istatistikleri kullanarak değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koyma amacıyla yapılan çalışmaları kapsar (Balci, 2011). Araştırma aynı zamanda, öğretmen adaylarının eğitim

inançları ve değerlerinin demografik değişkenlerine göre farklılaşmasını incelemesinden dolayı tarama modelindedir. Tarama modeli insanların tutumları, inançları, değerleri, alışkanlıklarını, düşünceleri gibi bilgi türlerini belirlemeye kullanılan bir araştırma modelidir (Mcmillan ve Schumacher, 2001).

Evren ve Örneklem

Araştırmayı evrenini, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan 1932 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemi ise uygun örneklem yöntemiyle seçilen 240 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Uygun örneklem yöntemi zaman, para, iş gücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklenin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabılır birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011).

Aşağıda katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrenim görülen bölüm değişkenlerine göre frekans tabloları verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarına İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken	Özellik	n	%
Cinsiyet	Kadın	168	70,0
	Erkek	72	30,0
	Toplam	240	100,0
Sınıf düzeyi	Birinci sınıf	2	,8
	İkinci sınıf	67	27,9
	Üçüncü sınıf	109	45,4
	Dördüncü sınıf	62	25,8
	Toplam	240	100,0
Öğrenim görülen bölüm	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü	54	22,5
	Eğitim Bilimleri Bölümü	10	4,2
	İlköğretim Bölümü	90	37,5
	Güzel Sanatlar Bölümü	15	6,3
	Türkçe Eğitimi Bölümü	71	29,6
	Toplam	240	100,0

Tablo 1'de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının % 70'i kadın, %30'u erkek, % 0,8'i birinci sınıf, % 27,9' u ikinci sınıf, % 45,4' ü üçüncü sınıf, % 25, 8'i dördüncü sınıfıtır. Aynı zamanda öğretmen adaylarının % 22,5'i Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü, %4,2'si Eğitim Bilimleri Bölümü, %37,5'i İlköğretim Bölümü, %6,3'ü Güzel Sanatlar Bölümü ve %29,6'sı Türkçe Eğitimi Bölümündedir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Eğitim İnançları Ölçeği:

Araştırmada veri toplama aracı olarak Yılmaz, Altinkurt ve Çokluk (2011) tarafından geliştirilen Eğitim İnançları Ölçeği (EİÖ) kullanılmıştır. EİÖ'de öğretmenlerin sahip oldukları eğitim inançlarını belirlemeye dönük likert tipi 40 madde bulunmaktadır. EİÖ, ilerlemecilik, varoluşçu eğitim, yeniden kurmacılık, daimicilik ve esasicilik olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler "1-Kesinlikle Katılmıyorum ve 5-Kesinlikle Katılıyorum aralığında puanlanmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten bir toplam puan elde edilmemekte, katılımcıların her bir eğitim felsefesini ne kadar benimsedikleri belirlenmeye çalışılmaktadır. Bir alt ölçekten alınan puanın yüksek olması, katılımcıların o alt ölçekteki eğitim felsefesine inandığını ve benimsediğini, düşük olması ise söz konusu felsefeye olan inancının az olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliği için açımlayıcı ve

doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin faktör yük değerleri; ilerlemecilik boyutu için 0.50–0.73, varoluşlu eğitim boyutu için 0.58–0.74, yeniden kurmacılık boyutu için 0.52–0.68, daimicilik boyutu için 0.42–0.61 ve esasicilik boyutu için 0.61–0.73 olarak hesaplanmıştır. Beş ayrı faktörün açıkladığı varyanslar toplamı yaklaşık % 50'dir. Açımlayıcı faktör analizi sonucu elde edilen beş faktör altında toplanan 40 maddelik yapısına, doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi ile ölçek için oluşturulan modele uygun ki-kare değeri istatistikî anlamlılık düzeyleri ($\chi^2/\text{df}=2.23$) hesaplanmıştır. Ayrıca modele ilişkin diğer uyum indeksleri de ($GFI=0.85$, $AGFI=0.83$, $RMSR \leq 0.05$, $RMSEA \leq 0.05$, RMR ve $SRMR \leq 0.08$, $CFI \geq 0.95$, NFI ve $NNFI \geq 0.95$, $PGFI=0.75$) önerilen modelin uygun olduğunu göstermiştir. EİÖ'nün iç tutarlılığı Cronbach's Alfa ile sınanmıştır. Ölçeğin Cronbach's Alfa katsayıları alt ölçeklerde 0.70–0.91 arasında değişmektedir. Araştırmada ölçeğin güvenirligi yeniden test edilmiştir. Buna göre ölçeğin Cronbach's Alfa katsayıları alt ölçeklerde 0.69–0.86 arasında olduğu belirlenmiştir. Bizim araştırmamızda yapılan güvenirlilik analizi sonucu ölçeğin Cronbach's Alfa katsayıları alt ölçeklerde 0.73–0.88 arasında değişmektedir.

Portre Değerler Ölçeği:

Portre Değerler Ölçeği (PDÖ) Schwartz, Melech, Lehmann, Burgess, Haris ve Owens (2001) tarafından geliştirilmiş olup Demirutku (2004) tarafından uyarlanmıştır. Verilen yanıt seçenekleri 6'lı likert bir tür ölçek olup 1- bana hiç benzemiyor, 2- bana benzemiyor, 3- bana çok az benziyor, 4- bana az benziyor, 5- bana benziyor ve 6- bana çok benziyor seçeneklerini içermektedir. Bu 40 madde 10 ayrı alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçekler sırasıyla Güç, Başarı, Uyma, Hazcılık, Geleneksellik, Öz-yönelim, Güvenlik, Evrenselcilik, Uyarılma, İyilikseverlik alt ölçekleridir. Her bir alt ölçekte 2-6 arasında değişen sayıda madde bulunmaktadır. Demirutku (2004) şu test-tekrar test güvenirlilik katsayıları elde edilmiştir; güç, .81; başarı, .81; hazırlık, .77; uyarılma, .70; öz-yönelim, .65; evrensellik, .72; iyilikseverlik, .66; geleneksellik, .82; uyma, .75 ve güvenlik, .80. Bizim araştırmamızda Ölçeğin bütünü için Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı 0.88 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin çözümlenmesinde betimsel ve kestirimsel istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Veriler SPSS 17.00 paket programıyla analiz edilmiştir. Sonuçların yorumlanmasında 0.05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır. Öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Bağımsız Örneklemeler İçin T Testi, sınıf ve öğrenim görülen bölüme göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis Testi ve öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançlarının arasındaki ilişkiyi incelemek için ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Öğretmen adaylarının değerleri ve eğitim inançlarını belirlemek üzere uygulanan ölçüme aracı sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile değerleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Eğitim İnançları ve Portre Değerler Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara Uygunan Bağımsız Örneklemeler İçin T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.s.	T	p
İlerlemecilik	Kadın	168	59,1726	4,58453	4,02	,00*
	Erkek	72	56,5694	4,63552		
Varoluşculuk	Kadın	168	32,8810	2,56837	3,71	,00*
	Erkek	72	31,5139	2,72181		
Yeniden kurmacılık	Kadın	168	29,2440	3,76479	2,35	,02*
	Erkek	72	27,9722	3,99638		
Daimicilik	Kadın	168	30,9345	5,27693	-2,09	,04*
	Erkek	72	32,3889	4,01250		
Esasicilik	Kadın	168	11,1786	5,18672	-1,95	,05*
	Erkek	72	12,5417	4,38287		
Değerler	Kadın	168	185,8988	20,51307	1,95	,05*
	Erkek	72	180,2639	20,61108		

* $p \leq .05$.

Tablo 2'deki veriler göz önüne alındığında, cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının eğitim inançları ve değer puanları arasında anlamlı fark vardır ($p \leq .05$). Kadın öğretmen adaylarının Daimicilik ve Esasicilik puanları hariç İlerlemecilik, Varoluşculuk, Yeniden Kurmacılık ve Değer puanları erkek öğretmen adaylarının puanlarından daha yüksektir. Ancak Levene Testi sonuçlarına ($F = 8,53$; $p < .05$) bakıldığından Daimicilik'in grup varyanslarının homojen olmadığı görülmüş olup öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre Daimicilik puanlarının farklılaşmış olduğunu belirlemek için Mann Whitney U Testi kullanılmıştır:

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Eğitim İnançları ve Portre Değerler Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara Uygunan Mann Whitney U Testi Sonucu

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	U	p
Daimicilik	Kadın	168	114,65	5066,00	,05*
	Erkek	72	134,14		

* $p \leq .05$.

Tablo 3' te öğretmen adaylarının Daimicilik puanlarının cinsiyetlerine göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları incelendiğinde, grupların puanları arasında anlamlı fark vardır ($p \leq .05$). Erkek öğretmen adaylarının Daimicilik sıra ortalamaları kadın öğretmen adayların sıra ortalamalarından daha yüksektir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile değerleri sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Eğitim İnançları ve Portre Değerler Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara Uygulanan Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Sınıf Düzeyi	N	Sıra ortalaması	Sd	X ²	p
İlerlemecilik	Birinci Sınıf	2	151,25	3	15,55	,00*
	İkinci Sınıf	67	127,13			
	Üçüncü Sınıf	109	102,48			
	Dördüncü Sınıf	62	144,02			
Varoluşçu	Birinci Sınıf	2	132,75	3	14,32	,00*
	İkinci Sınıf	67	129,25			
	Üçüncü Sınıf	109	103,06			
	Dördüncü Sınıf	62	141,31			
Yeniden kurmacılık	Birinci Sınıf	2	163,50	3	1,91	,59
	İkinci Sınıf	67	126,04			
	Üçüncü Sınıf	109	115,13			
	Dördüncü Sınıf	62	122,56			
Daimicilik	Birinci Sınıf	2	141,00	3	10,76	,01*
	İkinci Sınıf	67	127,37			
	Üçüncü Sınıf	109	129,96			
	Dördüncü Sınıf	62	95,78			
Esasicilik	Birinci Sınıf	2	190,25	3	37,44	,00*
	İkinci Sınıf	67	116,25			
	Üçüncü Sınıf	109	144,99			
	Dördüncü Sınıf	62	79,79			
Değerler	Birinci Sınıf	2	120,25	3	2,33	,51
	İkinci Sınıf	67	131,46			
	Üçüncü Sınıf	109	116,51			
	Dördüncü Sınıf	62	115,67			

*p≤.05.

Tablo 4'teki veriler göz önüne alındığında, sınıf düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançları puanları arasından İlerlemecilik, Varoluşculuk, Daimicilik ve Esasicilik puanları farklılaşmaktadır ($p \leq ,05$). Birinci sınıf öğrencilerinin İlerlemecilik, Daimicilik ve Esasicilik sıra ortalamaları diğer gruppardaki öğrencilerin sıra ortalamalarından daha yüksek iken, dördüncü sınıf öğrencilerinin Varoluşculuk sıra ortalamaları diğer gruppardaki öğrencilerin sıra ortalamalarından daha yüksektir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile değerleri bölgümlere göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Bölümüne Göre Eğitim İnançları ve Portre Değerler Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara Uygulanan Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Bölüm	N	Sıra ortalaması	Sd	X ²	p
İlerlemecilik	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü	54	111,59	4	12,45	,01*
	Eğitim Bilimleri Bölümü	10	147,05			
	İlköğretim Bölümü	90	137,43			
	Güzel Sanatlar Bölümü	15	93,20			
	Türkçe Eğitimi Bölümü	71	107,84			
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü	54	100,62	4	11,91	,02*
	Eğitim Bilimleri Bölümü	10	133,60			
	İlköğretim Bölümü	90	136,02			
Varoluşçu	Güzel Sanatlar Bölümü	15	95,23			
	Türkçe Eğitimi Bölümü	71	119,44			
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü	54	121,74	4	2,00	,74
	Eğitim Bilimleri Bölümü	10	127,35			
Yeniden kurmacılık	İlköğretim Bölümü	90	125,86			
	Güzel Sanatlar Bölümü	15	123,80			
	Türkçe Eğitimi Bölümü	71	111,11			
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü	54	132,90	4	3,65	,46
Daimicilik	Eğitim Bilimleri Bölümü	10	132,55			
	İlköğretim Bölümü	90	112,49			
	Güzel Sanatlar Bölümü	15	109,40			
	Türkçe Eğitimi Bölümü	71	121,87			
Esasicilik	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü	54	133,64	4	11,21	,02*
	Eğitim Bilimleri Bölümü	10	78,45			
	İlköğretim Bölümü	90	111,02			
	Güzel Sanatlar Bölümü	15	155,60			
Değerler	Türkçe Eğitimi Bölümü	71	121,03			
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü	54	120,07	4	5,20	,28
	Eğitim Bilimleri Bölümü	10	169,05			
	İlköğretim Bölümü	90	117,13			
Güzel Sanatlar Bölümü	Güzel Sanatlar Bölümü	15	115,77			
	Türkçe Eğitimi Bölümü	71	119,25			

*p≤.05.

Tablo 5'teki veriler göz önüne alındığında, bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançları puanları arasından İlerlemecilik, Varoluşculuk ve Esasicilik puanları farklılaşmaktadır ($p \leq ,05$). Eğitim Bilimleri Bölümü öğrencilerinin İlerlemecilik, İlköğretim Bölümü öğrencilerinin Varoluşculuk ve Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin Esasicilik sıra ortalamaları diğer gruplardaki öğrencilerin sıra ortalamalarından daha yüksektir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının değerleri ile eğitim inançları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? sorusuna ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Eğitim İnançları ve Portre Değerler Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara Uygulanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi

		Değerler
İlerlemecilik	Pearson Correlation	,342**
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	240
Varoluşçu	Pearson Correlation	,271**
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	240
Yeniden Kurmacılık	Pearson Correlation	,338**
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	240
Daimicilik	Pearson Correlation	,358**
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	240
Esasicilik	Pearson Correlation	,084
	Sig. (2-tailed)	,193
	N	240

**p<.01

Tablo 6'daki veriler göz önüne alındığında, öğretmen adaylarının eğitim inançları ve değer puanları arasındaki ilişki $p \leq .05$ düzeyinde bulunamamıştır.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma bulgularına göre; cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının eğitim inançları ve değer puanları arasında anlamlı fark vardır. Kadın öğretmen adaylarının Daimicilik ve Esasicilik puanları hariç İlerlemecilik, Varoluşçuluk, Yeniden Kurmacılık ve Değer puanları erkek öğretmen adaylarının puanlarından daha yüksektir. Ayrıca erkek öğretmen adaylarının Daimicilik sıra ortalamaları kadın öğretmen adayların sıra ortalamalarından daha yüksektir. Geleneksel eğitim felsefelerine ilişkin inançları erkek öğretmen adaylarının, çağdaş eğitim felsefelerine ilişkin inançları ise kadın öğretmen adaylarının benimsediği söylenebilir. Bu durumun kadın öğretmen adaylarının yaşama bakışı, içinde yaşadığı ev ve daha önceki okul ortamları gibi değişkenlerden kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmen adaylarıyla yürütülen çalışmalarda (Biçer, Er & Özel, 2013; Ilgaz, Bülbül & Çuhadar, 2013) cinsiyetin eğitim inançlarına/öğretim felsefelerine etki etmediği görülmüştür. Çetin, İlhan ve Arslan (2012), çalışmasında cinsiyetin öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefeleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı saptanmıştır. Akın ve Özdemir (2009) çalışmalarında kadın öğretmen adaylarının ve herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olan adayların daha yüksek demokratik değerlere sahip olduklarını görmüştür.

Sınıf düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançları puanlarından İlerlemecilik, Varoluşçuluk, Daimicilik ve Esasicilik puanları farklılaşmaktadır.

Birinci sınıf öğrencilerinin İlerlemecilik, Daimicilik ve Esasicilik sıra ortalamaları diğer gruplardaki öğrencilerin sıra ortalamalarından daha yüksek iken, dördüncü sınıf öğrencilerinin Varoluşçuluk sıra ortalamaları diğer gruplardaki öğrencilerin sıra ortalamalarından daha yüksektir. Bu durum, eğitim fakültelerinde, genelde 3. ve 4. Sınıflarda alınan "Sınıf Yönetimi, Öğretim İlkeleri ve Yöntemleri, Özel Öğretim Yöntemleri, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Öğretmenlik Uygulaması, Okul Deneyimi" gibi derslerden kaynaklanıyor olabilir. Çetin, İlhan ve Arslan (2012), Sınıf değişkeninin öğretmen adaylarının geleneksel ve çağdaş eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Ekiz (2005), çalışmasında, 1. sınıfındaki öğretmen adaylarının 4. sınıfındaki adaylara oranla Daimicilik ve Özçüllük akımlarının ilkelerini; 4. sınıfındaki adayların ise 1. sınıfındaki adaylara oranla İlerlemecilik ve Yeniden Kurmacılık akımlarının ilkelerini daha çok tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Biçer, Er ve Özel (2013) ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversitenin ilk yıllarında daha çok Daimicilik eğitim felsefesini benimsenmişken, son yıllarda geldiklerinde bu eğitim felsefesine olan inançlarının azaldığını belirlemiştir.

Bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının değerler ve eğitim inançları puanları arasından İlerlemecilik, Varoluşçuluk ve Esasicilik puanları farklılaşmaktadır. Eğitim Bilimleri Bölümü öğrencilerinin İlerlemecilik, İlköğretim Bölümü öğrencilerinin Varoluşçuluk ve Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin Esasicilik sıra ortalamaları diğer gruplardaki öğrencilerin sıra ortalamalarından daha yüksektir. Bu farklılık öğrencilerin aldığı derslerden, öğrenme öğretme ortamından ve değerlendirme yöntemlerinden kaynaklanıyor olabilir. Ekiz (2007) ise Fen Bilgisi, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Türkçe bölgelerinde okuyan öğretmen adaylarını karşılaştırdığı çalışmasında, daimicilik, ilerlemecilik, yeniden kurmacılık alt boyutlarında, bölüme göre farkın olduğunu belirlemiştir. Çetin, İlhan ve Arslan (2012), anabilim dalı değişkeninin ise öğretmen adaylarının geleneksel ve çağdaş eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Akın ve Özdemir (2009) öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin okumakta oldukları bölgelere ve aylık ortalama harcama miktarlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını görmüştür.

Öğretmen adaylarının eğitim inançları ve değer puanları arasındaki ilişki yoktur. Eğitim inançları ile değerler arasındaki ilişkiye dair daha güçlü vurguların yapılabilmesi için eğitim inançlarını ve değerleri ölçen farklı ölçme araçları ile daha büyük çalışma grupları üzerinde araştırmalar yapılmış, bu konuda daha genellenebilir sonuçlara ulaşılması, eğitim fakültelerinde uygulanan öğretim programlarının geliştirilmesini sağlayabilir. Farklı çalışmalarla eğitim felsefelerinin ise epistemolojik inanç (Biçer, Er & Özel, 2013), kimlik işlevleri (Koçak, Ulusoy & Önen, 2012), öz-yeterlik algısı (İlgaz, Bülbül & Çuhadar, 2013) gibi değişkenlerle anlamlı ilişki gösterdiği bulunmuştur. Dündar (2013) öğretmen adaylarının sahip olduğu değerler ile demokratik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit etmiştir.

ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının eğitim inançları ve değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır, bu değişkenlerle ilişkili olabilecek diğer değişkenlerin neler olabileceği araştırılabilir.

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının eğitim inançlarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrenim görülen bölüme göre farklılıklarını ve değerlerinin yalnızca cinsiyete göre farklılığı görülmüştür. Oluşan farklıların nedenlerini ortaya çıkarmaya yönelik araştırmalar yapılabilir.

Benzer bir çalışma farklı araştırma yöntemleri ve farklı örneklemelerle yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- AKIN, U. VE ÖZDEMİR, M. (2009). Öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Eğitim bilimleri fakültesi örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 183-198.
- AKKAYA, N. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin değer tercihleri. *TSA Dergisi*, 17(2), 69-82.
- BAŞÇİFTÇİ, F. YANPINAR, O. VE ERGÜL, M. (2012). Öğretmen adaylarının değer yargularının bazideğerkenler açısından incelenmesi: Selçuk Üniversitesi örneği. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 3(4).
- BİÇER, B., ER, H. & ÖZEL, A. (2013) Öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ve benimsedikleri eğitim felsefeleri arasındaki ilişki. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 229-242.
- BRAND, L. D. (1999). Educating for character in the united states army: a study to determine the components for an effective curriculum for values education in basic training units. *Unpublished Doctoral Thesis*. University of South Carolina.
- BRAUNER, C. J. VE BURNS, H. W. (1982). Eğitim felsefesi (Çev. S. Büyükdüvenci). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 291-298.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., KILIÇ, E., AKGÜN, Ö., KARADENİZ, Ş. VE DEMİREL, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- CEVİZCİ, A. (2010). *Felsefe tarihi*. İstanbul: Say.
- ÇELİK, F. & GÜVEN, M. (2011). 5. Sınıf sosyal bilgiler programında sorumluluk, estetik ve doğal çevreye duyarlılık değerlerinin kazandırılmasına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Değerler Eğitimi Sempozyumu: Sosyal ve Kuramsal Yönüyle Değerler Eğitimi*, 26-28 Ekim 2011.
- ÇETİN, B., İLHAN, M. VE ARSLAN, S. (2012). Öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(5), 149-170.
- DEMİREL, Ö. (2003). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegam Akademi.
- DEMİRUTKU, K. (2004). Turkish adaptation of the portrait values questionnaire. *Unpublished Manuscript*. Middle East Technical University. Ankara.
- DİLMAÇ, B., BOZGEYİKLİ, H. VE ÇIKILI, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 69-91.
- DOĞANAY A. VE SARI, M. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin sahip oldukları eğitim felsefelerine ilişkin algıların değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(3), 321-337.
- DUMAN, B. VE ULUBEY, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin öğretim teknolojilerini ve interneti kullanma düzeylerine etkisi ile ilgili görüşleri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 95-114.
- DÜNDAR, H. (2013). Öğretmen adaylarının sahip olduğu değerler ile demokratik tutumları arasındaki ilişki. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 367-381.
- EKİZ, D. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitim felsefesi akımlarına ilişkin eğilimlerinin karşılaştırılması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 1-11.
- EKİZ, D. (2007). Öğretmen adaylarının eğitim felsefesi akımları hakkında görüşlerinin farklı programlar açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-12.
- ERDEN, M. (2007). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Arkadaş.
- ERGÜN, M. (2009). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Pegem Akademi.

- ERGÜN, M. (1996). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Ocak.
- FEATHER, N. T. (1975). Human values and their relation to justice. *Journal of Social Issues*, 50 (4), 129-151.
- FİCHTER, J. (1990). *Sosyoloji nedir?* (Çev: N. Çelebi). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- FİDAN, N. VE ERDEN, M. (1998). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım.
- FYFFE, L., HAY, I. & PALMER, G. (2004). *Issues and concerns in children's values education.* (ed. brendan barlett, fiona bryer, dick roebuck) *educating: weaving research into practice*. Griffith University.
- HALSTEAD, J. M. & TAYLOR, M. J. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30 (2), 169 – 202.
- ILGAZ, G., BÜLBÜL, T. VE CUHADAR, C. (2013). Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 50-65.
- KALE, N. (2009). *Felsefiyat*. Ankara: Pegem Akademi.
- KOÇAK, C., ULUSOY, F.M. & ÖNEN, A.S. (2012). Öğretmen adaylarının kimlik işlevlerinin ve eğitim inançlarının incelenmesi. *X.Uluslararası Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*. Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. 27-30 Haziran 2012.
- KUŞDİL, M. E. VE KAĞIÇIBAŞI, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer teorisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- LIVINGSTON, M. J., MCCLAIN, B. R., & DESPAIN, B. C. (1995). Assessing the consistency between teachers' philosophies and educational goals. *Education*, 116 (1), 124-129.
- MCMILLAN, J.H. & SCHUMACHER, S. (2001). *Research in education. A conceptual introduction* (5th ed.). New York: Addison Wesley Longman Inc.
- OĞUZ, E. (2012). Öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitimine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2), 1309-1325.
- PAJARES, F. M. (1992). Teachers' beliefs and educational research: cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research*, 62, 307-332.
- RIDEOUT, G. W. (2006). Educational beliefs and the learning environment. *Academic Exchange Quarterly*, 10 (2), 67-71.
- ROKEACH, M. (1973). *The nature of human values*. Newyork: The Free.
- SABATIER, C. & WILLEMS, L. L. (2005). Transmission of family values and attachment: a french three-generation study. *Applied Psychology: An International Review*, 54 (3), 378-395.
- | SCHWARTZ, S.H. and BOEHNKE, K. (2004). Evaluating the structure of human values with confirmatory factor analysis. *Journal of Research in Personality*, 38, 230–255.
- SILVERNAIL, D. L. (1992). The educational philosophies of secondary school teachers. *The High School Journal*, 76, 162-166.
- SÖNMEZ, V. (2002). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı.
- SUNGUR, N. (2002). Varoluşçu okul yönetimi envanteri geliştirme çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2, 271-297.
- ŞAHİN, S., TUNCA, N. VE ULUBEY, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 13(4), 1473-1492.
- TEKİN, S. VE ÜSTÜN, A. (2008). Amasya eğitim fakültesi öğretmen adaylarının eğitim süreci hakkındaki felsefi tercihlerinin tespiti. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 145 -158.
- TOZLU, N. (1997). *Eğitim felsefesi*. Ankara: MEB.

- YAYLA, A. (2009). *Eğitimin felsefi temelleri*. H. B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz (Ed.), *Eğitim bilimine giriş içinde* (s. 19-43). Ankara: Pegem Akademi.
- YAZAR, T. (2012). Öğretmen Adaylarının Değerler Hakkındaki Görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 61-68.
- YAZICI, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, 499-522.
- YILMAZ, K. (2011). Öğretmen adaylarının demokratik değerler ile öğrenci kontrol ideolojilerine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 297-315.
- YILMAZ, K. (2008). *Eğitim yönetiminde değerler*. Ankara: Pegem Akademi.
- YILMAZ, K., ALTINKURT, Y. & ÇOKLUK, Ö. (2011). Eğitim İnançları Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1) , 343-350.